

İbn İsa

27 TEMMUZ 2001

Akbay, Salahattin. "Saruhanlı Şeyh İlyas ve manzum Esmâü'l-hüsna şerhi." Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, 1996. LI,275y. (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Pakize Aytaç)

**MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN**

İLYAS İBN İSÂ'NIN ŞİİRLERİ

Cemâl KURNAZ - Mustafa TATCI*

Hayatı

İlyas İbn İsâ, Şeyh Mecdüddin İsâ'nın ikinci hanımı¹ Meryem'den olan Abdi (d. 895/1489) ve Fethi (d. 898/1492)'den sonra üçüncü oğludur. Akhisar'da dünyaya gelmiştir (902/ 1496-97)² Annesi, o daha bir yaşına girmeden vefat etmiştir (902/1497)³.

Geriye doğru üç göbek dedelerinin adları Şücâeddin, Taşgun ve Oruç'tur.⁴

Babası Mecdüddin İsâ-yı Saruhanî (d. 9 Muharrem 851/27 Mart 1447), tanınmış Bayramî seyhlerindendir. Onun babası Taşgun oğlu İlyas Şücâ Halife, annesi İnci Hatun'dur.⁵ Bursa'da medrese tahsilini tamamlayarak yirmi dört yaşında Akhisar'a dönmüştür. Babası, tahsili sırasında vefat etmiştir.

Önce Cârullah Efendi oğlu Muhammed Çelebi'den hilafet alarak Akhisar'a gelen Mecdüddin İsâ, Şeyh Eşrefoğlu Rumî'nin işaretleriyle Kayseri'ye giderek Şeyh Kasım'dan seyr ü sülûkunu tamamladı.⁶ O, Bayramiyye-i Şemsiyye'nin, İbrahim Tennurî tarafından kurulan Tennûriyye kolunun Şeyh Kasım'dan sonra gelen şeyhidir. 883/1478'den itibaren Akhisar'da

* Gazi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, ANKARA.

1 Mecdüddin İsâ, ilk olarak Muhsine Ana ile evlenmiş (883/ 1478-79), bundan Hızır adında bir oğlu olmuştur (885/ 1480-81). On yıllık evlilikten sonra Meryem Ana'yı nikâhlamıştır (893/ 1488). İlyas İbn İsâ dışındaki oğulları babaları hayattayken vefat etmişlerdir. (İlyas İbn İsâ-yı Saruhanî, *Menâkıb-ı Şeyh Mecdüddin*, İst. Belediyesi Ktb. Osman Ergin Yz. Nu. 323, yk.10a).

2 *Menâkıb-ı Şeyh Mecdüddin*, yk. 10a.

3 *Menâkıb-ı Şeyh Mecdüddin*, yk. 39b. Mehmet Emin Müderrisoğlu, Meryem Ana'nın Işıklar köşesinden Şeyh İsâ Câmî'ne giderken, şimdiki 93 nolu sokakta, sol kolda vâki 5 nolu hânedeki medfun olduğunu söylüyor. Bu hâne, 80-90 sene önce sibyan mektebi imiş. O tarihlerden sonra bir hristiyana satılmış ve eski bina yıkılarak yerine şimdiki bina yapılmış. (*Akhisarlı Türk Büyükleri ve Eserleri*, İzmir, 1956, s. 42).

4 *Menâkıb-ı Şeyh Mecdüddin*, yk. 1a-b.

5 Müderrisoğlu, *a.g.e.*, s. 38. İbn İsâ, Kayseri'den dönüşünde Akhisar'ın 3 km. doğusunda bulunan Kargin Köyü yakınlarında Çağlak deresi civarında konaklıyor. Halk büyük teveccüh göstererek kurbanlar kesiyorlar. Büyük kalabalık toplanıyor. Sofralar kuruluyor. On yedi gün burada kaldıktan sonra def, kudüm, çalpâre sesleri arasında Akhisar'a giriyorlar. Nevruza tesedüf eden bu hadisenin yıl dönümü Akhisarlılar tarafından her yıl bahar bayramı olarak kutlanmakta imiş (Mehmet Emin Müderrisoğlu, *Akhisar'da Bahar Bayramı ve Çağlak Mesiresi*, Marifet Basımevi, İzmir 1956, s. 8-9). Bu bayram, Emir Sultan ve dervişlerinin uygulayageldiği Erguvan Bayramı ile benzerlik göstermektedir (Mehmed Şemseddin Efendi, *Yâdigâr-ı Şemsi*, Bursa 1332, s. 8).

6 *Menâkıb-ı Şeyh Mecdüddin*, yk. 1b.

11 Ocak 2010

MADDE YAYINLANDIRAN
SONRA GÖRÜLEN BAKIMIN

İbn İsa (090463)

maraz adlı düşmanından korumak için verdikleri mücadele, yardımına başvurdukları akıl ve hikmet ile kalp, ciğer ve dimağda bulunan ümid, havf, gam, kan, balgam, safra ve sevda (bu son dördü, klasik tıp anlayışında insan bedenini oluşturan dört unsur olup bunlardan birinin artması veya eksilmesinin hastalığa yol açtığına inanılırdı, ahlat-ı erbaa adı verilirdi) insan cismine sokulup müşahhaslaştırılarak masalsı bir tarzda anlatılır. Risale, Tahran'da neşrolunan *Mecelle-i Armağan*, XI, 418-424, 505-517'de Muhammed Ali Nâsîh tarafından *Sefêr-nâme-i Ruh* adıyla yayınlanmıştır. Türkçe'ye Lebib, Ahmed Hamdi ve Mehmed Ragîb Efendiler tarafından ayrı ayrı zamanlarda tercüme edilmiş ve yayınlanmıştır (bkz. s. 535-536). Risalenin son Türkçe tercümesi açıklamalarıyla beraber Abdülbaki Gölpınarlı tarafından (İstanbul, 1940'da) İ.Ü. Tıp Tarihi Enstitüsü yayınları arasından, Süheyl Ünver'in önsözü ile yayınlanmıştır. Şeyh Galib'in, meşhur *Hüsn ü Aşk* adlı eserini yazarken bu risaleden etkilenmiş olabileceği de Karahan ve Gölpınarlı tarafından belirtilir (bkz. *İA*, a.y.; Gölpınarlı, s. 17-18).

Başı: حمد بي حد احدي را سزاستکه رياض بدن را بآب روان پرورده و حسن را مظهر عشق و عشق را زيور حسن کرده. و درود بيعدد معبودي را رواست که علم او عقل را پيرايه و عقل را علم او سرمايه است...

Nüshaları:

*Bağdatlı Vehbi, nr. 1483/2: talikle yap. 50^a-62^a, 19x15(14x7,5) cm, 15 str. İstinsahı Ahmed b. Alaaddin Dihdeştî tarafından H. X. asırda.

*İstanbul Üniversitesi, TY, nr. 4097: talikle yap. 216^b-219^a, 20x29(14x24) cm, 30 str. İstinsahı 1 Cemaziyelevvel 1038'de.

*Yazma Bağışlar, nr. 3252/2: talikle yap. 115-128, 16,3x9,2(11,2x5,5) cm, 14 str. Sonu eksik. İstinsahı H. XI. asırda.

*Koyunoğlu, nr. 10820: talikle 4 yaprak, 20x9,5 cm, 17 str. İstinsahı H. XI. asırda. Eksiktir. *Koyunoğlu Müze ve Kütüphanesi Yazma Eserler Kataloğu*, s. 97.

*Mathaf al-'Irākī, nr. 28736/2: 31 sayfa, 15,5x21 cm, 12 str. *Fihris...al-Mathaf al-'Irākī, Tıbbi Şaydala*, s. 202-203.

*İstanbul Üniversitesi, FY, nr. 339/1: talikle yap. 1^b-20^a, 20,5x12(5,6x12,5) cm, 12 str. Bursa Kadısı Çelebi-zāde İsmail Asım'ın H. 1152 ve Mektubi Defteri hulefasından Mirahur-zāde Seyyid Derviş Ali İzzet'in H. 1195 tarihli temellük kayıtları vardır. Tevfik Sübhani, *Fihrist*, s. 163.

Bibliyografya: Abdülbaki Gölpınarlı, *Fuzulî*, İstanbul 1932; Abdülbaki Gölpınarlı, *Fuzulî-Şiḫḫat ve Maraz*, İ.Ü. Tıp Tarihi Enstitüsü yayını, İstanbul 1940; *İA*, IV, 687-699; A. Karahan, *Fuzulî, Muhiti, Hayatı, Şahsiyeti*, İstanbul 1949; *TDEA*, III, 249-258; M. N. Doğan, *Fuzulî Hayatı-Sanatı-Eserleri*, İstanbul 1998; *Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi*, I, 467-470.

82. İLYÂS B. 'İSÂ AL-AKḤİSÂRÎ AL-ŞARUHÂNÎ (ölm. 967/1560)

İlyâs b. 'İsâ b. Macduddîn al-Akḫîsârî al-Şaruḥânî X/XVI. asır ricalinden olup 967/1560'da ölmüştür. Matematik ve astronomi ile alakalı kitaplarından daha önce

Bibliyografya: *ŞN*, 488-89; *al-Kavâkib al-Sâ'ira*, II, 39; *SV*, yap. 211a; *Şazarât* VIII, 303, 338; *Mecdî*, 482-4; *SO*, IV, 345; *Kaḥḥâla*, X, 126.

66. MERKEZ-ZÂDE (ölm. 963/1556)

Merkez-zâde diye tanınan **Şihâbuddîn Ahmed b. Mûsâ b. Kılıç al-Bahrî**'nin babası meşhur Merkez Efendi, annesi ise Yavuz Sultan Selim'in kızı Şah Sultan'dır. Belki de Yavuz Sultan Selim devrinde dünyaya geldi. Babasından ve zamanının meşhur âlimlerinden İstanbul'da ve çeşitli yerlerde okudu. Arapça, tefsir ve hadis ilimlerinde babasını geçti. Sonra, tasavvuf yoluna girerek insanları irşadla meşgul oldu. Ömrünün sonlarında Denizli'nin Akçaköy'ünde oturduğu rivâyet edilmektedir (*Mecdî*, s. 435). Fîrûzâbâdî'nin *al-Kâmûs* adlı lügatını *al-Bâbüs* adıyla tercüme etmiş, çeşitli risâleler yazmış, 963/1556 yılında ölmüştür. Astronomi sahasında kaleme aldığı **Durr al-Aflâk fi'l-Muḥantarât** (A) (در الافلاك في المقنطرات) adlı eseri zamanımıza ulaşmıştır (*İM*, I, 443). Başı:

الحمد لله الذي جعل بيوت الكواكب اثني عشر ودرجها ثلاثون ممر وجعلها متحركا فيها وجعل الشمس سراجا وهاجا مادامت الشمس والقمر... وبعد فيقول العبد... أحمد بن موسى البحرى الشهرى بمركز زاده: لما رأيت رسائل كثيرة في معرفة المقنطرات غير خالية عن الاطناب الغير المفيد او الايجاز المخل فلزم علينا ان ابين على ماهي عليه فاستصفتها مشتملة على احدى وثلاثين بابا وسميتها بدر الافلاك...

Nüshası:

★ Bağdadlı Vehbi, nr. 2063/2; talikle yap. 15b-30b, 15.6x21.2 (10.2x16.5) cm. İstinsahı Muhammed adlı birî tarafından 30 Safer 1158'de Denizli'de tamamlanmıştır.

Bibliyografya: *ŞN*, s. 549-550; *Mecdî*, s. 435, *OM*, I, 23; *HA*, I, 142; *Kaḥḥâla*, II, 174.

67. AL-ḤAŞKAFÎ (963/1556'de sağ)

Camâluddîn Husayn b. 'Alî b. 'Abdurrahmân al-Ḥaşkafî, 932/1526 yılında Hısn-Keşfâ'da doğdu. Şâfiî fıkhı tahsil etti. Ondört yaşındayken *al-Taşrif al-'İzzî*'yi nazma çekti. 955/1548 yılında astronomi ve takvimle ilgili **Nûr al-'Ayn fi'l-'Amal bi mâ 'ala'l-Rub'ayn** (A) (نور العين في العمل بما على الربيعين) adlı risâlesini telif etti (*KZ*, s. 1983). Kırâat, fıkıh, şiir ve hey'et sahalarda bilgili bir kişiydi. 963/1556 yılında hayattaydı. Kâtip Çelebi onaltı eserinden bahseder (*KZ*, s. 34, 422, 423, 621, 647, 698, 743, 1023, 1254, 1361, 1491, 1501, 1706, 1804, 1983, 2028).

Nüshası:

★ Berlin, nr. 5872/5, Ahlwardt, V, 271.

Bibliyografya: *Şazarât*, VII, 359; *al-Kavâkib al-Sâ'ira*; *HA*, I, 319; *Kaḥḥâla*, IV, 30-31; Luṭfî 'Abdulbadî, *Fihris al-Maḥḥûṭât al-Muşavvara*, II, 262.

68. İBN 'İSÂ AL-SARUḤÂNÎ (ölm. 967/1560)

İlyâs b. 'İsâ al-Akhisârî al-Saruḥânî, 937/1531 yılında ölen ve Bayrâmiye tarikatı şeyhi olan Macduddin 'İsâ'nın oğludur. Akhisar'da doğmuş ve babasına halef olmuştur. Sultan II. Selim adına garib ilimlerle ilgili *Nûriyya* adlı bir eseri vardır. Kitapları daha çok cifr, ilm-i huruf, vefk ve nücuma dâirdir. Burada bizi ilgilendiren **Risâle-i Muḥantarât** (T) (رسالة مقنطرات) adlı takvime dair eseridir. Bir mukaddime ve onbeş bâb üzere tertip edilmiştir. Başı:

الحمد لله رب العالمين وصلی الله... وبعد بو رساله ربع مقنطرات ايله عمل بياندهدر. و بو رساله بر مقدمه واون بش باب اوزرينه مرتبدر. مقدمه ربع مقنطرات رسومين بيان ايدر. مركز ديو ربعك دلوغنه ديرلر...

Nüshası:

★ Atif Efendi, nr. 1698/1; nesihle yap. 1-18, 13.5x21.5 (7.5x16) cm, 21 str. İstinsahı h. XII. asırda. Yap. 1a'da: Sâhib-i risâle Yalâni Mustafa Paşa kölelerinden Selim Ağa, sene 1258 ibaresi vardır.

Bibliyografya: *HA*, I, 226.

69. YÛSUF B. 'OMAR AL-SÂ'ÂTÎ (967/1560'da sağ)

Saatçı Ömeroğlu diye tanınan Yûsuf b. 'Omar al-Sâ'âtî hakkında kaynaklarda yeterli bilgi bulunmamaktadır. al-Sâ'âtî, Sultan II. Bâyezîd, Yavuz Sultan Selim ve Kânûnî Sultan Süleymân devirlerini idrâk ederek uzun bir ömür yaşamıştır. Muhtemelen IX./XV. asrın sonlarında doğmuş olmalıdır. H. 916 yılı için tertip edip Sultan II. Bâyezîd'e takdim ettiği bir takvimden Fâtih Câmî'nde muvakkıtlık, h. 967 yılı için tertip ettiği bir takvimden de Kânûnî devrinde saray müneccimliğinde bulunduğu anlaşılmaktadır. Aşık Çelebi, şiirlerinde Riyâzî'den bahsederken, Riyâzî'nin yılda bir takvim hazırlamaktan bıkip Baba Efendi diye tanınan medrese bânisi Nakşî şeyhi Mahmud Baba (ö. 987)'ya gidip Molla Luṭfî'nin vefatından sonra miri müneccimlerden, kendisiyle Saatçı Ömeroğlu'ndan başka kimsenin kalmadığını ve merhum Molla Luṭfî'nin maaşının kendi maaşına eklenmesini bir kıt'a şiirle adı geçen şeyhten tavassutla istediğini nakletmektedir. Şiirde, Marifetler göğünün Güneş'inin (Abu'l-Su'üd Efendi ?) bir gün kendisine, Müneccim Lutfullâh'ın vefatından sonra, şarayda, Kâşî (Camşîd al-Kâşî) kasrının râsıdı olarak kimin kaldığını sorması üzerine; Riyâzî'nin, kendisiyle Ömeroğlu'ndan başka kimsenin kalmadığını söylediği ifade edilmektedir. Kandilli Rasathanesi, nr. 268/2, yap. 76'daki bir kayda nazaran h. 959'da Müneccimbaşı olmuştur. Yûsuf al-Sâ'âtî'nin müneccimbaşılığının ne zaman sona erdiğini bilmiyoruz. Ondan sonra Muştafâ b. 'Alî al-Muvaḥḥit müneccimbaşı olmuş, onun müneccimbaşılığı h. 979'a kadar sürmüştür. Yûsuf al-Sâ'âtî'nin astronomi ile ilgili eserleri şunlardır:

1. Câmî' al-Miḥâṭ (A):

جامع الميقات

29 bab üzere müretteptir. Başı:

Osmanlı astronomi literatürü tarihi= History of astronomy literature during the Ottoman period/haz. Ekmeleddin İhsanoğlu, Ramzan Şeşen, Cevat İzgi, Cemil Akpınar ve İhsan Fazlıoğlu; editör Ekmeleddin İhsanoğlu.- İstanbul: İslâm Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), 1997.

1.c. ON:54015-1

İBN HAZİM Ferit, bk. YAPAR, Ferit Hazım

İBN KEMAL Paşa, bk. AHMED (?-16.4.1534)

İBN HEKİM, bk. HEKİMOĞLU (15.yy.)

İBN MELEK (?-1418 ds.); Dilci, fıkıh bilgini.

İBN İSA Saruhanî (?-1558): Mutasavvıf şair, menakıp yazarı. Akhisar'da doğdu. Asıl adı İlyas'tır. Devrinin ilimlerini öğrendikten sonra, devrinin tanınmış şeyhlerinden babası Mecdüddin İsa'dan icazet aldı. Tarikat silsilesi, Mecdüddin İsa, Tennûrizâde Kasım, İbrahim Tennûri, Akşemseddin kanalıyla Hacı Bayram'a dayanır. Babasının Aydın'a yerleşmesi üzerine Akhisar'daki dergâha şeyh oldu (1522). Memleketinde vefat edip Şeyh İsa Camii bitişiğindeki türbede babasının yanına gömüldü. Cifr, vefk, havas ve yıldız bilim gibi gizli ilimlerde bilgiliydi. Şiirleri tasavvufi yönüyle olduğu kadar teşbih, tevriye, cinas, istiare sanatları bakımından da dikkat çekmektedir. 10.000 ilâhî ve gazel yazdığı söylenmekte ise bunlardan pek azı günümüze ulaştı. **Eserleri:** *Nutk-ı İbn İsa* (MK Yz.A 169'da kayıtlı 22 gazeli Cemal Kurnaz ve Mustafa Tatçı tarafından yayımlandı; "İlyas İbn İsa'nın Şiirleri", *Türklük Bilgisi Araştırmaları/Hazibe Mazioğlu Armağanı*, XXI, 1997, s.187-220) *Nûriye*, 2. Selim'e ithaf edildi. *Şerh-i Esmâü'l-Hüsna*, 1541'de mefâilün, mefâilün, feülün vezniyle yazıldı *Esmâ-i Hüsnâ Şerhi* adı ve yazarla ilgili bir incelemeyle Dr. Numan Külekçi tarafından yayımlandı (Ank. 1999). *Menâkıb-ı Şeyh Mecdüddin İsa ve Âdâb-ı Sâlikin* (sondaki üçü kendisine ait, 153 menkıbeyi kapsar, İBK Osman Ergin nu.323), *Rumûz-i Dil-küşâ*, *Rumûz-i Kunûz fi'l-Cifr* (1557'de yazıldı, yazması SK Esad Ef.1986), *Tabiatnâme*, *Ferahnâme/Teshîrü'l-Ekber fi'l-İlmi'l-Harf* (yazması, MK Yz. A169/2, üzerinde Ülkü Kürkçü tarafından Gazi Üniversitesinde 1997'de bir lisans tezi hazırlandı), *Kıyâfetnâme*, *Kıyametnâme*, *Fusûl-i Seb'a* (yazması SKL Halet Ef.nu.820), *Fusûl-i Aşere* (nüshası, Millet K AE nu.572), *Kavâidü't-Teshîr* (Millet K AE nu.567), *Ebvâb-ı Sitte*, *Kenzü'l-Esrâr*, *Risâle-i Mukantarât*, *Terceme-i Müfredat-ı İbn İsa* (SK Hekimoğlu Ali Paşa nu.567).

Kay.: OM. 1/18; KÂ 1/258; MN s.40, 110; "İlyas" TDEA 4/375; TN 1/55(200); TDVİA 20/91-92. →M. CUNBUR

Aydinoğulları devrinde önce Birgi'de, sonra Tire'de yaşadı. Aslen Türkistanlı olduğu da söylenmektedir. Adı İzzeddin Abdülatif olup, sanı İbn Firişte ve Ferištehoğlu diye geçmektedir. Baba adı bazı kaynaklarda Abdülaziz, bazılarında da Firişte diye yazılmıştır. İbn Batuta'nın 1332'de Anadolu'ya yaptığı seyahatte Birgi'de tanıştığı Kadı İzzeddin Firişte'nin bu zat olması muhtemeldir. Evliya Çelebi'ye göre İbn Melek Saruhan/Manisa'da öğrenim gördü ve halkın ziyaret ettiği bir hücresi vardı. Aydınoğlu Mehmed Beyin Tire'de yaptırdığı medresede uzun yıllar ders verdi. Bu medrese sonradan İbn Melek Medresesi adıyla anıldı. İbn Melek Mehmed Beyin oğulları İsa ve Selîm Çelebi-lerle Hızır Şah'a da hocalık yaptı. Timur'un Tire'ye gelişinde beraberinde gelen Seyyid Şerif Cürçânî ile tanıştı. Geniş bilgisiyle bu âlimin takdirini kazandı. Vefat tarihi kaynaklarda değişik olarak yazılmakta olup Bursalı Tahir Bey'e göre 797/1394'dir bu tarih mezar taşından alınmış olup İstanbul Sofular'da da adına nisbetle sonradan bir taş dikilmiştir. Ölüm tarihi Bağdatlı İsmail Paşaya göre 801/1398, Süreyya Bey'e göre 820/1417'dir. Bir eserinin otograf nüshası 821/1418'de yazıldığına göre bu tarihten sonra ölmüş olmalıdır. Fıkıh, usûl-i fıkıh ve hadis ilimlerindeki geniş bilgisiyle tanındı, eserleri medreselerde ders kitabı olarak okutuldu. Ancak *Feriştehoğlu Lugati* diye bilinen Arapça-Türkçe sözlüğüyle meşhur oldu. Tire'de yaptırdığı bedesteni ve çeşitli vakıfları vardır. **Eserleri:** *Feriştehoğlu Lugati*, pek çok yazması bulunan bu eser İstanbul'da 1279, 1284, 1296'da basıldı. Ayrıca Cemal Muhtar tarafından üzerinde doktora tezi hazırlanıp *İki Kur'an Sözlüğü: Lugat-ı Ferišteoğlu ve Lugat-ı Kânûn-ı İlâhî* adıyla yayımlandı (İst.1993). Bu eserdeki ikinci sözlük İbn Melek'in kardeşi Ferištehoğlu Abdülmecid'in eseridir. *Şerhu Menâri'l-Envâr*, Neseffî'nin meşhur eserinin açıklaması olan bu kitabın kütüphanelerde pek çok yazması bulunmaktadır ve

02274

mef'ûlü fâilâtü mefâilü fâilün
Dil düşdi n'eyleyim yine bir serv-i kâmete
İrdüm hevâ yolında yürürken kıyâmete

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
Mü degüldür görinen bu sine-i sad-çakde
Dostum İfrün durur yer yer dikilmiş hâkde

feilâtün feilâtün feilâtün feilün

- 1 Severim gerçi seni şimdi vefâ-dâr olasın
Korkarım gönüm alup sonra cefâ-kâr olasın
- 2 Dile bir dem gamunı itmedün eksük sanemâ
Eger âdemlik ise ancak olur var olmasın
- 3 Bilesin hâlini her dem ne çekermiş âşık
Göreyim ışka düşüp sen de giriftâr olasın

İbn İsa

İBN-İ İSÂ (902-967/1496-1559)

Akhisar'da 902/1496 tarihinde doğdu. Asıl adı İlyas'tır. Babası Bayramiyye tarikatı şeyhlerinden Mecdüddîn İsâ Efendi'dir. Bundan dolayı şair, "İbn-i İsâ-yı Saruhânî" diye anılmaktadır. İbn-i İsâ, öğreniminden sonra Bayramiyye tarikatı şeyhlerinden Muhammed Çelebi ile babası Mecdüddîn İsâ'nın yanında seyr ü sülûkünü tamamlayarak hilâfet aldı. 928/1521'de babasının Aydın'a taşınmasından sonra Akhisar'daki tekkede makamına oturdu. 937/1530'da babasının ölümüne kadar hiç kimseye hilâfet vermedi. İbn-i İsâ, 967/1559'da Akhisar'da vefat etti. Şeyh İsâ Camii bitişiğindeki türbede bulunan babasının kabri yanına defnedildi.⁶

⁶ Kâtib Çelebi, Keşfü'z-zunûn an-esâmi'l-kütübi ve'l-fünûn, İstanbul Millî Eğitim Basımevi, 1971, c. I, s. 913, c. II, s. 1253, 1270; Kâtib Çelebi, Süllemlü'l-vusûl ilâ-tabakâti'l-fühûl, Süleymaniye Kütüphanesi Şehid Ali Paşa Nu.: 1877, vr. 174b, 293b; Müstakim-zâde Süleymân Sa'deddîn, Mecelletü'n-nisâb fi'n-nisbi ve'l-künâ ve'l-ekâb, Süleymaniye Kütüphanesi Hâlet Efendi Nu.: 628, vr. 40b, 110a; Harîrî-zâde Kemâleddîn, Tıbyânü vesâilü'l-hakâik fi-bevâni selâsili't-tarâik, c. I, vr. 173a; Hüseyin Vassâf, Sefîne-i Evliyâ-yı Ebrâr, c. II, s. 269; Bursalı Mehmed Tâhir, Osmânî Müellifleri, c. I, s. 18-19; İsmâil Paşa el-Bağdâdî, Hediyyetü'l-ârifin esmâü'l-müellifin ve âsârü'l-musannifin, İstanbul Millî Eğitim Millî Eğitim Basımevi, 1951, c. I, s. 226; Ekmel İzdem, Dünkü Bugünkü Akhisar, Ankara, 1944, s. 24; İbrahim Gökçen, Saruhan Zaviye ve Yatırıları, İstanbul, 1946, s. 27; Fuat Bayramoğlu, Hacı Bayram-ı Veli Yaşamı-Soyu-Vakfı, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara, 1983, c. II, s. 223, 271; Fuat Bayramoğlu-Nihat Azamat, "Bayramiyye", İslâm Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayını, İstanbul, 1992, c. V, s. 270; Âmil Çelebioğlu, Kanûnî Sultan Süleyman Devri Türk Edebiyatı,

Vahdet-i vücûd düşüncesinin işlendiği, tasavvufî muhtevalı şiirleri vardır. Cifr, havâs, vefk ve nücûm bilimleri ile de uğraştı. İbn-i İsâ'nın tarikat silsilesi şöyledir:

Silsile-i Tarık-ı Bayramî Der-güfte-i Vâni

feilâtün mefâilün feilün

Hacı Bayrama irdi çün ol nûr

Kıldı erzâni ana da Mevlâ

Buldu şöhret hilâfet ile o mâh

Kûs-i sultânî döğdü subh u mesâ

Akşemseddin'e verildi belî

Şems der-bân olursa ana revâ

Kaldı anda o gevher-i nâ-yâb

Tâ kime emr olursa ola sezâ

Şeyh İbrâhim-i Kayseri'ye çün

Oldu teslim ol dür-i yektâ

Oğlu Kâsım yerine geçdi anın

Nice dem eyledi çü zevk u safâ

Şeyh Mecdüddin Akhisari'ye bes

Oldu andan o nûr-ı pâk-edâ

İbn-i İsâ'ya andan etdi vusûl

Tutdu anda nice zamân me'vâ

Vâni

Hacı Bayram-ı Veli (Bayramiyye)

Akşemseddin (Şemsîyye)

İbrâhim Tennürî (Tennürîyye)

İlyas İbn-i İsâ-yı Saruhanî (İseviyye)

09 AGU 2007

Millî Eğitim Bakanlığı Yayını, İstanbul Millî Eğitim Basımevi, 1994, s. 85, 90, 92, 106, 113; Ali Yılmaz, "Esmâ-i Hüsnâ Şârihi İbn İsâ-yı Saruhânî", Diyanet Dergisi, XXX/2, Ankara, 1994, s. 19-29; Ali Yılmaz, "Türk Edebiyatında Esmâ-i Hüsnâ Şerhleri ve İbn-i İsâ-yı Saruhânî'nin Şerh-i Esmâ-i Hüsnâ'sı", Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, sy. 2, Sivas, 1998, s. 1-34; Cemal Kurnaz-Mustafa Tatçı, "İlyas İbn İsâ'nın Şiirleri", Türklük Bilgisi Araştırmaları/Journal of Turkish Studies (Hasibe Mazıoğlu Armağanı I), XXI (Harvard, 1997), s. 187-220; Abdülbaki Gölpınarlı, "Bayramiyye", İslâm Ansiklopedisi, Millî Eğitim Bakanlığı Yayını, İstanbul Millî Eğitim Basımevi, 1970, c. II, s. 425; "İlyas İbn İsâ-ı Saruhanî", Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1981, c. IV, s. 375; Cemal Kurnaz-Mustafa Tatçı, "İbn İsâ", İslâm Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayını, İstanbul, 1999, c. XX, s. 91-92; Tuman, Tuhfe-i Nâilî, c. I, s. 55-56.

حاجي محمود رقم 2709 ؛ طاهر آغا رقم 361 ؛ علي
أميري رقم 572 ؛ عثمان أركين رقم 44 ورقة 36 ؛
8 - قواعد التسخير - في الخواص (ت)
علي أميري رقم 567 ؛ عثمان رقم 857 ورقة 44 ،
1239 هـ

9 - قيافت نامه (منظوم) (ت)
نورعثمانيه رقم 1140 ، 3000 بيتا تقريبا ؛
10 - مفتاح الحساب (ت)
ملي كتيبخانه رقم 2/4077 ورقة 41-56 ؛
11 - مناقب شيخ محمد الدين عيسى وآداب
السالكين (ت)

عثمان أركين رقم 323 ورقة 74 ؛ آق حصار زينل
زاده رقم 1793 ؛
12 - يادكار ابن عيسى في شرح أسماء الله الحسنى
(منظوم) (ت)

قيصري راشد أفندي رقم 1325 ورقة 24 ؛ رقم 1327
ورقة 24 ، 1001 هـ جامعة إستانبول رقم 7272 ،
3487 ، 7243 ؛ قيون أوغلي رقم 10035 ورقة 35 ؛
عثمان أركين رقم 1328 ؛ رقم 1402 ، 1467 ؛
حاجي محمود أفندي رقم 3629 ؛ بايزيد رقم 8/7910
ورقة 95-129 ، 1106 هـ رقم 2/1378 ورقة 51-
81 ؛ رقم 1375 ورقة 42 ؛ فاتح رقم 22/5427 ؛
كمانكش رقم 10/315 ورقة 41-64 ، 1034 هـ
13 - الفصول السبعة - في التصوف (ت)
حالت أفندي رقم 820 ؛

14 - ترجمة مفردات ابن عيسى الصاروخاني (ت)
حكيم أوغلي رقم 567 ، 1179 هـ ؛

1008 - إلياس بن عيسى الأقفصاري الرومي محمد
الدين الصاروخاني العثماني المتطبب الفلكي الخواص
الشاعر المتخلص بابن عيسى وأيضاً بالأقفصاري المتوفى
1559/967
(أنظر : كشف الظنون 1253 ، 1270 ، 1843 ؛
عثمانلي مؤلفري 18/1 ؛ معجم المؤلفين 315/2 ؛
البغدادي هدية العارفين 226/1)
من تصانيفه :

1 - جامع الأسرار لأهل الله المقرب والأبرار
- في التصوف (منظوم) (ت)

متحف مولانا 2194 ورقة 22-32 ، 1237 هـ
2 - رسالهء كلشني - في التصوف

علي همد ترلان رقم 3/159 ورقة 20-23 ؛
3 - رشالة في المنظرات - في الهيئة (ت)
عاطف أفندي رقم 1698 ، 1701 ؛

4 - رموز الكنوز - في التصوف والتاريخ (ت)

أسعد أفندي رقم 1986 ؛ فاتح رقم 3432 ؛ حاجي
محمود أفندي رقم 4224 ، 4981 ؛ سليمانيه ترجمان
رقم 1/212 ، 1229 هـ

5 - طبيعت نامه - في الفراسة (ت)

فاتح رقم 5427 ؛ رشيد أفندي رقم 1027 ؛ جامعة
إستانبول رقم 895 ؛ سليمانيه ترجمان رقم 2/212
ورقة 39-55 ، 1279 هـ

6 - فرح نامه = التسخير الأكبر في علم الحروف (ت)
تاريخ التأليف 939 هـ جار الله أفندي رقم 1539 ؛
وهي أفندي رقم 1334 ؛ جامعة إستانبول رقم 895 ؛
سليمانيه ترجمان رقم 3/212 ورقة 55-64 ، 939 هـ
بايزيد رقم 3/1380 ورقة 6 ؛

7 - الفصول العشرة - في الخواص (ت)

İbn İsa

AKHİSARLI
ŞEYH İSÂ
MENÂKİBNÂMESİ
 (XVI. YÜZYIL)

İLYÂS İBN-İ İSA AKHİSÂRÎ SARUHÂNÎ
 (ö.967/1559)

HAZIRLAYANLAR

Yrd. Doç. Dr. Sezai KÜÇÜK

Dr. Ramazan MUSLU

Türkiye Diyanet Vakfı İlahî Bilimler Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi Yayın ARGİT Bölümü	
Argit No.	121304
Sıra No.	297.75
	İBN-İ

Esmâ-i Hüsnâ Şerhi / Numan Külekçi

Akçağ Yayınları / 277

Kaynak Eserler / 70

ISBN 975-338-253-7

Kapak / Abdülkerim Erdoğan

Genel Yönetmen / *Ahmet Hikmet Ünalmiş*

Yayın Yönetmeni / *Hüseyin Hüsnü Yazıcı*

Akçağ Basım Yayın Pazarlama A.Ş.

Tuna Cad. 8/1 06420 Kızılay - Ankara

Tel : (312) 432 17 98 - 433 86 51

Faks : 432 28 52

İbni İsâ Saruhânî

ESMÂ-İ HÜSNÂ ŞERHİ

Hazırlayan

Y.Doç.Dr. Numan KÜLEKÇİ

**MADDE YAYINLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN**

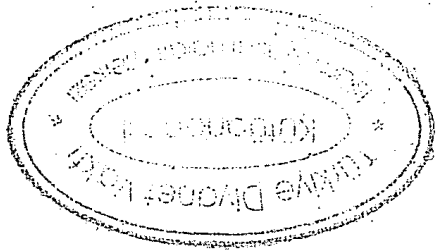
15 NİSAN 2000

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	72777
Tas. No:	297.412 ISA.E

AKÇAĞ

Cumhuriyet Üniversitesi
İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ
Sayı: 2, Sivas 1998, s. 1-34

10.1956

1.8 EYLÜL 1998

TÜRK EDEBİYATINDA ESMÂ-İ HÜSNÂ ŞERHLERİ VE İBN-İ İSÂ-YI SARUHÂNİ'NİN ŞERH-İ ESMÂ-İ HÜSNÂ'SI

Prof. Dr. Ali YILMAZ*

Orta-Asya'da Ahmed-i Yesevî ve Hakîm Süleyman Ata ile başladığı kabul edilen dînî-tasavvufî Türk edebiyatı, Türklerin göçüp yerleşmesinden sonra Anadolu'da da kendini göstermiştir. Anadolu'ya gelen müslüman Türkler, tasavvufun buralarda da yayılmasını sağlamışlar ve kısa zamanda eski tarikatlarının tekkelerini ve çeşitli kollarını kurarak fethedilen her yere ulaştırmışlardır. Anadolu'daki bu gelişmelere paralel olarak tekke edebiyatı da aynı şekilde gelişmiştir. Tekkelerde yetişen şâirler, kalabalık halk topluluklarına hitabederék, sâde ve güzel bir dille şiir ve ilâhîler söylemişlerdir. Böylece Anadolu'da da, zengin ve kuvvetli bir dînî tasavvufî edebiyet kurulmuştur. Bu edebiyatın Anadolu'da kuruluşunun öncüleri, Orta-Asya'dan gelen dervişlerdir. Bunlar, Ahmed-i Yesevî'nin ve diğer Yesevî şâirlerin Türkçe şiir ve ilâhîlerini de getirmişlerdir. Zamanla Anadolu'da da, Orta-Asya'dakilere benzer şâirler ortaya çıkmışlardır. Bunların ilk temsilcileri Ahmed-i Fakîh (h. VII-VIII y.y./m. XIII-XIV. y.y.) Şeyyâd Hamza (h. VII/m. XIII. y.y.) ve Yûnus Emre (öl.: 720/1320 ?) gibi sûfî şâirler bu edebiyatımızın kuvvetli şâirleridir.

İşte bu şekilde temeli atılan dînî edebiyatımız, Osmanlı Devleti'ni: kurulmasından sonra, onun büyümesine paralel olarak gelişmiş, genel edebiyat gibi, yeni yeni türlerin ortaya çıkmasıyla zenginleşmiştir.

Osmanlıların kurulup gelişmesinden sonra kendini gösteren klasik edebiyatımızın en belirgin genel vasfı az veya çok dînî bir karakter taşımasıdır. "Din dışı" edebiyat olarak nitelendirilen Divân edebiyatının birçok klâsik eseri incelendiğinde, konularının çoğunun dîne ve dînî değerlere ait olduğu görülebilmektedir¹. Ayrıca birçok şâirimiz ile, diğer sahalarda eser yazmış birçok ilim adamı ve kalem erbâbı müstakil dînî eserler ortaya koymuşlardır.

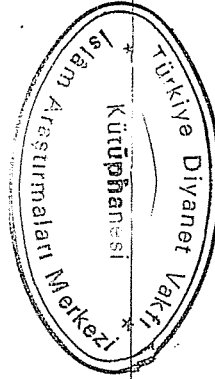
Bizim esas olarak üzerinde durmak istediğimiz bu müstakil dînî edebî eserlerdir. Bu eserleri : a) Cenâb-ı Allâh'la ilgili olanlar, b) Hz. Peygamberle ilgili olanlar, c) Diğer dînî konularla ilgili olanlar, şeklinde genel bir tasnife tâbi tutabiliriz.

Cenâb-ı Allah'la ilgili olan dînî eserlerimiz tek tek şiirler ve müstakil eserler şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Tek tek şiirler tevâhidler ve münâcâtlardır. Bu tür şiirler genellikle, divân şâirlerimizin divânlarının başında bir veya iki-üç şiir şeklindedir.

* C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dekanı

¹ Örnek olarak bkz. Ali Nihat Tarlan, Şeyhî Divanı'nı Tetkik, İst. 1964; Cemal Kurnaz, Hayâlî Bey Divanı Tahlîlî, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1987; M. Nejat Sefercioğlu, Nev'î Divanı Tahlîlî, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990.

- Ş. Sâmî, *Kâmûsü'l-A'lâm*, İstanbul 1311/1894, IV, 2801.
- Taşköprizâde, e $\mathring{s}$ -*Şekâ'iku'n-Nu'mâniyye*, nşr. Ahmed Subhi Furat, İstanbul 1985, s. 22, 64.
- , *Miftâhu's-Se'âde ve Misbâhu's-Siyâde fî Mevdü'âtî'l-Ulûm*, nşr. Kâmil Kâmil Bekri-Abdülvehhâb Ebû'n-Nûr, Kahire 1968, I, 258, II, 96, 450, 522-523, 537, 555, 588-589.
- Tekdemir, İbrahim, *al-Suyûtî'nin Bayezid Devlet Kütüphanesindeki 3 Mecmuada Bulunan 34 Risâlesinin Tanıtılması*, İstanbul 1964-1965; Mezuniyet Çalışması, Şarkiyat Ens. ktp.
- Togan, A. Zeki Velidî, *Tarihî Usûl*, 2. baskı, İstanbul 1969, s. 206, 237.
- Tuncer, Faruk, *Kur'an İlimlerinde Bir Zirve İsim: Suyuti, Zaman*, 22 Aralık 1993, s.11.
- Turgut, Ali, *Kur'an-ı Kerim Ansiklopedisi*, İstanbul 1988, II, 161-162.
- , *Tefsir Usûlü ve Kaynakları*, İstanbul 1991, s. 42-47, 244-246.
- Türkistânî, Muhammed Ya'kûb, *es-Süyûtî ve Cühûdühü fî'd-Dirâsâtî'l-Lugaviyye*, Master (Mâcistîr) Tezi, Câmî'atü 'Umûmî'l-Kurâ Külliyyetü'ş-Şerî'a ve'd-Dirâsâtî'l-İslâmiyye, Mekketü'l-Mükerreme, 1397/1977.
- Türkmen, Mehmet, "Buğyetü'l-Vuât", *DİA*, VI, 362-363.
- Uğur, Mücteba, *Ansiklopedik Hadis Terimleri Sözlüğü*, Ankara 1992, tür. yer.
- , "el-Câmiu's-Sagîr", *DİA*, VII, 113-114.
- Ulvân, Muhammed Bâkır, *Selâsü Erâciz fî Rumûzî'l-Câmi'i's-Sagîr*, *Mecelletü Ma'hedi'l-Mahtûtâtî'l-Arabîyye*, XVIII, Kahire 1972, s. 151-152.
- Umerî, Ekrem Ziya, *Hadis Tarihi*, çev. İsmail Kaya, Konya 1990, s. 200, 207.
- Usul, İsmet, *Celale'd-Din el-Mahallî ve Celale'd-Din es-Suyuti'nin Hayatları ve Tefsirdeki Metodları*, Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Lisans Tezi, Erzurum 1988, 64 s.
- Ulûm, *es-Süyûtî Muhaddîsen* (Bu eserin baskı yer ve tarihi tesbit edilememiştir.)
- Üryanî, Ali Vâhid, *Câmi'u'l-Künûz (Ahlâkî Hadislerden Seçmeler)*, trc. Yusuf Ziyaeddin Ersal, Ankara 1960.
- Varnca, Çetin Abdulkadir, Ahmed b. Muhammed'in *Tabakatü'l-Müfessirin Adlı Eserinin Tahkik ve Tanıtılması*, Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Tefsir-Hadis Bölümü Mezuniyet Tezi, Erzurum 1979, s. 84b-85a.
- Yardım, Ali, *Hadis I-II*, İzmir 1984, I, 13, 31, 34 not, 97, 159-160-172, II, 107, 114.
- Yılmaz, H. Kâmil, *Tasavvufî Hadis Şerhleri ve Konevi'nin Kırk Hadis Şerhi*, İstanbul 1990, s. 26.
- Yılmaz, Nedim, *İcâzû'l-Kur'an*, İstanbul 1984, s. 85-88.
- Yiğit, İsmail, "Siyâsi-Dinî-Kültürel-Sosyal" *İslâm Tarihi*, *Memlûkler (648-923/1250-1517)*, İstanbul 1991, s. 262, 263, 267-270.
- ez-Zehabî, Muhammed Huseyn, *et-Tefsir ve'l-Müfessirûn*, Kahire 1381/1961, I, 251-254, 333-338.
- ez-Zerkânî, M. Abdül'azîm, *Menâhilü'l-İrfân fî Ulûmî'l-Kur'an*, Mısır 1362/1943, I, 533-534, 534-535.
- ez-Ziriklî, Hayrüddin, *el-A'lâm*, 3. baskı, Beyrut 1389/1969, IV, 71-73.
- Ziyâde, M. Mustafâ, *el-Mü'errihûn fî Mısır fî'l-Karnî'l-Hâmis Aşer el-Milâdî*, Kahire 1949, s. 56-68.

Esmâ-i Hüsnâ Şârihi İBN-İ İSÂ-YI SARUHÂNÎ

v/h 967/1559-60

Doç. Dr. Ali YILMAZ
Ankara Üniv. İlahiyat Fak.

Türk Edebiyatı, eser bakımından olduğu gibi, türler bakımından da oldukça zengindir. Bunların büyük çoğunluğunu da dinî edebî türler teşkil eder. Şairlerimizin çoğu, divanlarının başına bir veya birkaç tevhid ve na't koymayı ihmal etmedikleri gibi, diğer şiirleri incelendiğinde de dinî unsurlara çokca yer verdikleri görülür⁽¹⁾. Ayrıca, birçok şairimiz ile, diğer sahalarda eser yazmış ilim adamları ve kalem erbabı, müstakil dinî edebî eserler ortaya koymuşlardır. Bunların başlıcaları Cenâb-ı Allah ve bilhassa Hz. Peygamber'le ilgili olanlardır.

Cenâb-ı Allah'la ilgili olarak yazılmış dinî edebî eser türlerinin birisi "Esmâ-i Hüsnâ şerhleri"dir.

Bilindiği gibi, Cenâb-ı Allah'ın güzel isimleri (Esmâ-i Hüsnâ)'sı vardır. Bu husus Kur'an-ı Kerim'de belirtilmiştir. Allah Taâlâ, Yüce Zatını bizlere tanıtırken şöyle buyurmaktadır:

"O, yaratan, var eden, varlıklara şekil veren Allah'dır. En güzel isimler

(el-Esmâü'l-Hüsnâ) O'na mahsustur. Göklere ve yerde olanlar O'nun şânını yüceltmektedir. O, gâlibdir ve hikmeti uyarınca her şeyi yapandır."⁽²⁾

Diğer bir âyet-i kerîmede de şöyle buyrulur: "En güzel isimler Allah'a mahsustur. O'na o isimlerle dua edin..."⁽³⁾.

Diğer bazı âyetlerde de, Esmâ-i Hüsnâ'nın (en güzel isimlerin) Allah'a mahsus olduğu belirtilmekte⁽⁴⁾ ancak herhangi bir sayı verilmemektedir. Meçhur hadis kitaplarında yer alan bir hadis-i şerifde ise, Allah'ın isimlerinin 99 olduğu, onları ezberleyip, mânâsını düşünerek sonuna kadar sayanların⁽⁵⁾ cennete

(1) Örnek olarak bkz. Cemal Kumaz, *Hâyi'lli Bey Divanı Tahlili*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1987; M. Nejat Seferci-oğlu, *Ne'vî Divanı Tahlili*, Ankara 1990, Kültür Bakanlığı Yayınları.

(2) Haşr LIX, 24

(3) A'râf VII, 180.

(4) İsrâ XVII, 110; Tâhâ XX, 8.

(5) Ali Osman Tatlısu, *Esmâ-i Hüsnâ Şerhi*, s. 13, 14, İstanbul 1972.

DIYANET (ilmi dergi) c. XXX / sayı: 2

Nisan - Mayıs - Haziran 1994, Ankara, s. 19-29.

Ekmeleddin İhsanoğlu, Boris A. Rosenfeld, Mathematicians, astronomers and other scholars of Islamic civilization and their works (7th-19th c.), Istanbul 2003, pp. 325.

İSAM KTP.91191

- ibn İsa

975. ILYAS AL-SARUKHANI AL-AQHISARI
(AL-AKHISARI)

Ilyas ibn `Isā al-Şarukhānī al-Aqhisārī (d. 1560), Turkish astronomer.

See: MAMS (III 20), OALT (137), OMLT (64).

M1. Miftāh al-Ḥussāb. Ankara (Milli 4077/2).

A1. Treatise on Stars (Risāla-yi nujūmiyya) P - Istanbul (Atıf 1701)

A2. Treatise on Almucantars (Risāla-yi muqanṭarāt) - Istanbul (Atıf 1698).

İSAM KÜTÜPHANESİ
SÖZLÜK VE İNDEKSİ

فاطمة عباس عبدالرحمن مها أحمد علام, دليل الرسائل الماجستير و
الدكتوراه التي نوقشت في كلية دار العلوم منذ عام 1985 و حتى نهاية
فبراير 1997, القاهرة 1418 - 1999: (جامعة القاهرة) . ISAM KTP 88569

[٧٢٨] أحمد محمد رحومة
الفكر الصوفي في ليبيا وخاصة لدى العيساوية ، العروشية ،
والخليبية ؛ إشراف عبدالمقصود عبدالفتي عبدالمقصود ، ١٩٩٥ . -
٢٨٩ ورقة . - دكتوراه

١٠١٧

12 8 TEMMUZ 2005

MADE YAYINLANDIRILAN
SONRA GELIEN DOKÜMAN